

تبانی گره کور در مذاکرات هسته ای

امیرفیض - حقوقدان

در تحریرات گذشته در رابطه با مذاکرات هسته ای و حضور بنیامین نتانیاهو در کنگره آمریکا و اعلامیه ۴۷ عضو کنگره درباره تصمیمات آقای اوباما اشاره ای شد به اینکه مناقشات اخیر کنگره و رئیس جمهوری آمریکا و حتی سخنان بنیامین نتانیاهو در کنگره ممکن است یک تبانی و صحنه سازی برای تحمیل خواسته های آمریکا علیه ایران باشد.

رویداد های بعد از پایان مذاکرات لوزان، نشان داد که احتمال تبانی برای پیش برد مقاصد آمریکا در مذاکرات و در نهایت موافقت جامع حقیقت داشته است و آن رویداد ها سبب سختی موقعیت ایران و فشار بیشتر آمریکا در مذاکرات و تحمیلات خواهد شد.

میدانید جریان اختلاف ظاهری بین اوباما و کنگره از این باب بود که اوباما مایل نبود که متن موافقت بین ۱+۵ و ایران به کنگره ارجاع شود و کنگره مصرد دخالت و موافقت با تصمیم رئیس جمهور نسبت به موافقت نهایی با ایران بود دامنه این اختلاف تا بدانجا بنمایش درآمد که گفته شد آقای اوباما مایل نیست کنگره در تصمیمات نهایی مذاکرات با ایران نقش موثر داشته و احتمالا بنای مخالفت را بگذارد و رئیس جمهور در صورت اصرار کنگره ناچار از حق وتوی خود که استفاده از آن هم با محظوراتی مواجه است بهره خواهد گرفت.

جریان مزبور که نشانگریک افق سیاسی ناهموار بین رئیس جمهور آمریکا و کنگره آن کشور را بتصور میآورد حکایتی میساخت، از علاقه خاص رئیس جمهوری آمریکا به حل مسئله هسته ای ایران به کیفیتی که ظاهرا تامین کننده نظر کنگره و اسرائیل نبود.

در فاصله بین اجلاس لوزان که منجر به انتشار تفاهم نامه های متغیرو وزارت خارجه آمریکا و ایران شد کنگره آمریکا طرح قانونی (کورکر - کارتر) = (لزوم طرح راه حل جامع مذاکرات هسته ای در کنگره) را که مدتها قبل تهیه و در مجرای کشمکش بین کنگره و رئیس جمهوری قرارداد شد بتصویب رسانید که بموجب آن آقای اوباما مکلف شده است موافقت نامه نهایی را ظرف مدت ۵ روز به کنگره تسلیم کند و کنگره واجد این حق شده است که ظرف مدت یکماه چنانچه تغییری در آن لازم است بدهد.

تالی فاسد

البته بیان کامل فسادى که طرح مزبور متوجه ایران خواهد ساخت، اکنون که طرح راه حل جامع، اعلام نشده و طرح هم بتصویب سنای آمریکا نرسیده امری فرضی است که چون معمول و متناسب با تعهدات و شرائط وحد آگاهی هاست ورود به آن یک کار غیر معمول نیست.

✳ معلوم ترین فسادى که قابل ملاحظه است ممکن است شامل مراتب زیر باشد:

✳ اختلاط موضوع

موضوع بسیار مهم و در عین حال حساس این است که مذاکرات هسته ای بین ۵+۱ و ایران و هر نوع توافق که در آن صورت گیرد موافقت بین دوکشور ایران و آمریکا نیست که نیاز به تصویب کنگره را داشته باشد.

مذاکرات هسته ای بین ۵+۱ و ایران که آمریکا یکی از کشورهای گروه ۵+۱ است یک مذاکرات نیابتی از طرف شورای امنیت در اجرای قطعنامه های صادره است و موقعیت آمریکا در آن مذاکرات همان است که موقعیت چین و یافرانسه است؛ آیا پارلمان کشورهای گروه ۵+۱ هیچکدام خواستار دخالت و موافقت با موافقتنامه نهایی و یا مقدماتی ۵+۱ با ایران شده اند؟ پاسخ بطور مسلم منفی است زیرا همانطور که عرض شد کشورهای گروه ۵+۱ مستقلاً طرف قرارداد با ایران قرار ندارند که موضوع مشمول حاکمیت ملی و تصویب عهدنامه های بین المللی و یا دوطرفه گردد و مسئله تصویب مجلس پیش بیاید. البته موضوع مزبور در مورد ایران تفاوت دارد و ایران طرف قرارداد است و نظارت و تصویب مجلس بشرح مقرر در قانون اساسی از ارکان اصلی است.

ماهیت صلاحیت ۵+۱ اکتسابی برای موضوعی معین، یعنی قانع کردن ایران به قبول تعهدات بین المللی در مورد فعالیت های هسته ای است. و این بدان معنا میتواند باشد که کنگره آمریکا حق داشت که دولت کشورش را از دخالت در ماموریت شورای امنیت و تشکیل گروه ۵+۱ برای مذاکره با ایران منع کند که نکرده است و ماموریت مزبور یکسال و چند ماه است ادامه یافته و حالیه یک دفعه کنگره بیاید بگوید خیر این ماهستیم که باید با کم و کیف مذاکرات هسته ای ۵+۱ با ایران در مورد قطعنامه های شورای امنیت دخالت و موافقت کنیم حرف نامعقولی است و نظام حقوقی مذاکرات ۵+۱ و ایران رابهم میریزد.

در مقدمه توافق ژنو، طرفین موافقت نامه چنین معرفی شده اند.

گروه ۵+۱ (ایالات متحده آمریکا - بریتانیا - آلمان - فرانسه - روسیه و چین به کمک اتحادیه اروپا) در مذاکرات جدی و اساسی با ایران با هدف رسیدن به راه حلی دیپلماتیک و قابل راستی آزمایی که مانع دستیابی ایران به سلاح هسته ای شود، شرکت داشته اند.

مقصود از ایالات متحده و یا کشورهای دیگر گروه ۵+۱ قوه اجرائیه که کشور را نمایندگی میکند است نه قوه مقننه کشور و یا مجموعه ارکان تشکیل دهنده دولت. شرکت در مذاکرات برای رفع نگرانی ها و حفظ صلح از حقوق قوه اجرائیه کشورهاست مگر اینکه دخالت کشور در حدی باشد که مستلزم تعهداتی از قبیل صرف بودجه و یا هزینه های پیش بینی نشده باشد که آنوقت پای کنگره و یا مجلس به میان میاید.

در توافقنامه ژنو که اساس مذاکرات و توافقات جامع میباشد آمریکا کوچکترین تعهدی که ازمال آمریکا آنرا پوشش دهد ندارد تعهدات مالی آمریکا فقط شامل بخشی از دارائی های ایران و برداشتن تحریم هاست و اینها هیچکدام تعهدی نیست که انجام آن نیاز به اجازه کنگره را داشته باشد.

اگر خلاف آن تصور شود و حکم بر آن گذارده شود که کنگره آمریکا حق داشته که در تصمیمات دولت آمریکا در مذاکرات هسته ای ۵+۱ و ایران دخالت داشته باشد لذا با این نتیجه حقوقی مواجه میشویم که موقعیت

حقوقی و اعتباری موافقتنامه ژنو که بتصویب کنگره آمریکا نرسیده محل اشکال است و نمیتواند پایگاه اصلی موافقت و یاراه حل جامع قرارگیرد.

✳️ اشکال دیگر اینکه اگر قاعده مشروعیت و اصلت مذاکرات ۵+۱ و ایران متصل به دخالت کنگره آمریکا شناخته شود نمیتوان این حق و موقعیت را منحصر برای کنگره آمریکا منظور داشت و باید همه کشورهای عضو گروه ۵+۱ از آن حق متنفع گردند.

تصور نمیکنم مسیر بسیار ناهموار و پراز دست اندازهای سیاسی و دسته بندی های نفوذی که مانع حل مسئله هسته ای بایران میشود نیازی به توضیح داشته باشد.

✳️ دخالت کنگره در مورد فوق الذکر سبب میشود که کنگره در موضوعی که حتی در موافقت نامه ژنو حق دخالت نداشته صاحب حق دخالت بشود، و دخالت مزبور بشرحی که اکنون به آن پرداخته خواهد شد حتی مانع رفع اثر از قطعنامه های شورای امنیت میشود و در واقع چند گره کور باز نشدنی به مشکلات هسته ای ایران اضافه میشود که بانی آن همین توافق بین کنگره آمریکا و رئیس جمهوری آمریکاست.

عین عبارت از موافقتنامه ژنو نسخه کاخ سفید به اینجا آورده میشود:

> گروه ۱+۵ و ایران درباره راه حلی جامع که برنامه هسته ای ایران را در راز مدت محدود کند .... مجموعه درک ها شامل اذعان ایران به این است که باید همه قطعنامه های شورای امنیت سازمان ملل و همینطور مسائل گذشته و حال مربوط به برنامه هسته ای ایران که توسط آژانس اتمی مشخص شده است بپردازد<

ملاحظه دارید که موضوع موافقت نامه ژنو انحصاراً متوجه موضوعات مربوط به برنامه هسته ای ایران که توسط آژانس بین المللی انرژی مشخص شده است میباشد نه مسائل حقوق بشرویا مراتب دیگری از قبیل گروگان گیری و حمایت از سازمان های تروریستی و غیره.

اینها بعلاوه ادعاهای دیگر که محدود و مشخص نشده در آرتیکل دیگری در موافقت نامه ژنو عنوان شده و عین آرتیکل مزبور چنین است:

> همه تحریم های هدفمند ما در رابطه با حمایت ایران از تروریسم، نقش بی ثبات کننده ایران در بحران سوریه و سابقه بد حقوق بشردر میان نگرانی های دیگر بقوت خود باقی است<

توضیحات بالا نشان میدهد که فقط مذاکرات در محدوده قطعنامه های شورای امنیت در صلاحیت ۵+۱ است نه مسائل دیگر مورد ادعای آمریکا که کنگره بابت آنها تحریم های جداگانه ای وضع کرده است.

آنالیز جهات اجرائی مصوبه کنگره

✳️ بر طبق مصوبه تازه کنگره (که در فوق به آن اشاره شد) راه حل جامع بوسیله رئیس جمهور آمریکا ظرف ۵ روزه کنگره ارسال میگردد تا کنگره ظرف یکماه نسبت به راه حل جامع اظهار نظر کند.

این دقت لازم است که ارسال متن راه حل جامع و یا موافقت نامه نهائی از سوی رئیس جمهور به کنگره در طرح تازه، جنبه استحضاری ندارد بلکه جنبه اظهار نظر و کسب موافقت دارد.

همین حق اظهار نظر کنگره سبب می‌گردد که موضوع برگردد به ۱+۵ و دوباره مذاکرات درباره اظهار نظر کنگره جریان یابد؛ زیرا راه حل جامع بین ۱+۵ و ایران، تنظیم شده است و ورود کنگره، یک جریان ثالث است که مستلزم رسیدگی و موافقت ایران حتی کشورهای گروه ۱+۵ خواهد بود؛ یعنی (سرازنوبازی از نو).

★ از طرف دیگر حق اظهار نظر کنگره آمریکا عینا به مجالس قانون گذاری کشورهای ۱+۵ منتقل میشود (اصل کاملت الوداد) و مجالس کشورهای عضو گروه ۱+۵ حساسیت خاصی به موقعیتی پیدا خواهند کرد که کنگره آمریکا واجد آن شده است و خود آنها از آن محرومند.

در تمام این جریان که با عمر نوح همراه خواهد بود و بدون نظرها و معاملات خاص سیاسی (بی مایه فطیر است) نخواهد بود، کلیه تحریم های شورای امنیت کماکان به اعتبار خود باقی خواهد ماند و این درست همان چیزی است که آمریکا و اسرائیل سخت بدنبال آن هستند و اکنون طرح کنگره و موافقت باراک اوباما و بنیامین نتانیاهو راهم همراه یافته است یعنی (از پرده برون افتاد راز).

★ فساد دیگر

فساد دیگری که متوجه اجرای طرح تازه کنگره خواهد بود این است که حضور کنگره در رد و یا قبول راه حل جامع، پای کنگره را در باب روایات کنگره از حقوق بشروکمک به نا امنی خاورمیانه و تروریسم باز میکند و گره خوردن آن مسائل با مشکلات هسته ای ایران خود داستان بسیار حزن آوری است که در رابطه با تحریم ها خاصه راستی آزمائی طویل المدت تجسم فساد آن هم محال است.

(همین روزها ناظریم که چگونه عوامل اجرایی جمهوری اسلامی صریحا حضور نظامی ایران را در کشورهای عراق و افغانستان و یمن و لبنان و سوریه و فلسطین رسما اعلام یعنی دقیقا به ادعای کنگره و تحریم های آن سند مثبت داده اند؛ لذا مراتب مزبور سبب پشتیبانی از دخالت کنگره و پیوست کردن ادعاهای حقوق بشری و کمک به نا آرامی های خاورمیانه به اصل موضوع یعنی مشکلات هسته ای بین ایران و ۱+۵ خواهد شد)

★ حق و تو برای کنگره

فساد دیگر، سرگردانی مذاکرات هسته ای است بدان معنا در این فرض که کنگره آمریکا با ملاحظه متن توافق نهائی و یا راه حل جامع نظرات اصلاحی داشته باشد و آنرا به رئیس جمهوری اعلام کند. آیا رئیس جمهور آمریکا میتواند موافقتنامه و یا راه حل جامعی که بتصویب کشورهای عضو گروه ۱+۵ و ایران رسیده مطابق میل و نظر کنگره تغییر بدهد، مسلما خیر پس بار دیگر مذاکرات از نو باید آغاز بشود و آیا نمایندگان کشورهای عضو گروه ۱+۵ احساس حقارت نمیکنند که پس از یکسال و اندی مذاکره و رفت و آمد باید تابع نظر کنگره آمریکا بشوند؟

آیا دشوار است اثر این حق وتوی خلق الساعه کنگره را در روابط بین المللی کشورها خاصه فرانسه و آمریکا ویا مشکلات اخیر آمریکا و روسیه نادیده گرفت؟

اساسا اگر کنگره از حق وتوی خود استفاده کرد و قالب موافقت نامه ویا راه حل جامع را رد کرد ویا موکول به طرح خواست های کنگره یعنی ادعای حقوق بشرو غیره نمود آیا دشوار است در روند مذاکرات هسته ای خللی یافت که تاثیر آن ادامه تحریم های قطعنامه های شورای امنیت و تحریم های کنگره واحتمالا تحریم های شخص باراک اوباما باشد.

✳ نکته قابل اهمیتی که بنظر میرسد این است:

تاقبل از طرح تازه کنگره، مسئله هسته ای ایران، در محوری متشکل از ایران در یک طرف و کشورهای ۵+۱ و اتحادیه اروپا جمعاً در طرف مقابل قرار داشتند، و موضوع و دستور جلسه هم تمکین ایران به قطعنامه های شورای امنیت و مقررات آژانس بین المللی اتمی و موضوع مذاکرات نیابت از شورای امنیت بوده است.

با ورود طرح تازه کنگره مبنی بر حق کنگره در نظارت و تصویب مذاکرات هسته ای ۵+۱ با ایران، کنگره آمریکا هم به طرف مقابل ایران اضافه میشود؛ آنهم طرفی که خود، یعنی کنگره تحریم کننده تحریم های دیگری علیه ایران است؛ یعنی ذینفع در مسائلی است که هیچ ارتباطی به ماموریت ارجاعی شورای امنیت ندارد و در واقع یک مرافعه تازه است.

چنین اقدامی یعنی دخالت کنگره در مذاکرات نیابتی ۵+۱ با ایران نیاز به مجوز شورای امنیت را دارد و اگر یکی از کشورهای اصلی عضو شورای امنیت با دخالت کنگره آمریکا در موافقت نامه نهایی بین ۵+۱ با ایران موافقت نکند ویا خواستار تفویض همین حق برای پارلمان کشور خودش بشود و پای وتو که پیش آید وضع تحریم های علیه ایران به همین منوال که هست بماند که بماند.

بلوف جمهوری اسلامی

یکی از مقامات جمهوری اسلامی مدعی شده که در صورت عدم رفع تحریم ها به غنی سازی اورانیوم مبادرت خواهد شد؛ خیال خام و دلخوشی است عقب گرد جمهوری اسلامی از آنچه در موافقت نامه ژنو متحول شده باعث تحریم های جدیدی خواهد شد که کنگره و اسرائیل منتظر و مشتاق آنند بعلاوه اینکه ادعای تجدید فعالیت های هسته ای با آنچه که بر سر تاسیسات اتمی ایران آمده تنها یک بلوف محسوب میشود.